Duâ ederken şehâdet parmağıyla işâret etmenin hükmü

حكم الإشارة بالسبابة عند الدعاء

[Türkçe – Turkish – تركي]

şeyh Muhammed Salih el-Muneccid

الشيخ محمد صالح المنجد

Terceme: IslamQa
koordinasyon: Sitesi Islamhouse

ترجمة: موقع الإسلام سؤال وجواب

تنسيق: موقع IslamHouse.com

2013 - 1434

IslamHouse.com

Duâ ederken şehâdet parmağıyla işâret etmenin hükmü

İnsanın, -araç kullanırken duâ etmesi gibi-, özellikle ellerini kaldırmaktan âciz olduğu bir durumda duâ etmek veya âmîn demek için elleri kaldırmak yerine şehâdet parmağını kaldırması câiz midir?

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sâbit olduğuna göre O, Cuma günü minberde hutbede duâ ederken şehâdet parmağıyla işâret etmiştir.

Nitekim Umâre b. Rueybe'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o, Bişr b. Mervân'ı[1] minberin üzerinde duâ ederken ellerini kaldırmış halde görünce şöyle dedi:

«قَبَّحَ اللَّهُ هَاتَيْنِ الْيَدَيْنِ، لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا يَزِيدُ عَلَى أَنْ يَقُولَ بِيَدِهِ هَكَذَا. وَأَشَارَ بِإِصْبَعِهِ الْمُسَبِّحَةِ» [رواه مسلم]

"Allah bu elleri kahretsin (kurutsun)! Andolsun ki ben, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'i minberin üzerinde (hutbe okurken) gördüm.Eliyle şundan -şehâdet parmağına işâret ederek- bir şey ziyâde etmezdi." (Müslim; hadis no: 874)

Sa'd b. Ebî Vakkas'tan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

«مَرَّ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَدْعُو بِأَصَابِعِي، فَقَالَ: أَحِّدْ أَحِّدْ، وَأَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ» [رواه النسائي]

"Ben, (namazda) parmaklarımla duâ ederken Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bana uğradı ve:

- 'Sadece bir parmağınla (yani şehâdet parmağınla) işâret et.Sadece bir parmağınla (yani şehâdet parmağınla) işâret et' diyerek şehâdet parmağı ile işârette bulundu." (Ebu Dâvud; hadis no: 1499. Nesâî; hadis no: 1273. Elbânî; 'Sahih-i Ebî Dâvud'da hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.)

"Hadiste geçen أَحِّدْ (ehhid) kelimesi, yani "bir parmağınla işâret et" demektir. Çünkü duâ ettiğin Allah Teâlâ birdir." (el-Mubârekpûrî; "Tuhfetu'l-Ahvezî" ve es-Sindî; "İbn-i Mâce Hâşiyesi")

Bu hadis, Sa'd b. Ebî Vakkas'ın -Allah ondan râzı olsun- namaz kılarken muhtemel olduğu gibi, namaz dışında olması da muhtemeldir.Hadisin rivâyetlerini araştırdıktan sonra hâdisenin, Sa'd b. Ebî Vakkas'ın hadisin namaz kılarken olduğuna delâlet eden bir şeye rastlamadık. Sanırım bazı âlimlerin, namaz ve namazın dışındaki yerlerde duâ ederken şehâdet parmağıyla işâret etmelerinin sebebi budur.

el-Munâvî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Bazı âlimler, bu hâdisenin teşehhüdde vuku bulduğunu iddiâ etmişlerdir.Oysa buna delâlet eden hiçbir delil yoktur." ("Feyzu'l-Kadîr"; c: 1, s: 238)

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye de -Allah ona rahmet etsin- yukarıda geçen Sa'd b. Ebî Vakkas'ın rivâyet ettiği hadise ta'likte bulunurken şöyle demiştir: "Dediler ki: Bunun anlamı: Sadece bir parmağınla işâret et. Zirâ duâ ettiğin (Allah Teâlâ) birdir. Bu ise, (şehâdet parmağıyla) Allah'a işâretin edildiğine açık bir delildir. Öyle ki Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Sa'd b. Ebî Vakkas'a:

"...Sadece bir parmağınla (yani şehâdet parmağınla) işâret et.Sadece bir parmağınla (yani şehâdet parmağınla) işâret et..." buyurmuştur.

Şayet işâret, Allah'tan başkasına olsaydı, işâretin bir veya birden fazla parmakla olmasında bir ihtilaf olmazdı. Dolayısıyla bir tek ilah olan Allah'a işâret edildiği bilindiği için Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-, iki parmakla değil de sadece bir parmakla işâret etmesini ona emretmiştir. Aynı şekilde namazda, Cuma günü minberin üzerinde ve başka yerlerde duâ ederken sadece bir parmakla işâret edileceğine dâir Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den birçok hadis gelmiştir." ("Beyânu Telbîsi'l-Cehmiyye"; c: 2, s: 443)

Hanbelî âlimi el-Behûtî de -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir: "Namazda ve başka yerlerde duâ ederken de sağ elin şehâdet parmağıyla işâret eder." ("Keşfu'l-Kinâ'"; c: 1, s: 356-357)

Sözün özü:

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in duâ ederken elleri kaldırmak, en çok yaptığı sünneti olsa da, duâ ederken şehâdet parmağıyla işâret etmek, ilim ehlinin kabul ettiği vârid olan sünnetlerdendir.Çünkü kolayına gelen iki sünnetten birisiyle amel etmekte hiçbir sakınca yoktur.

Nitekim İbn-i Abbas -Allah ondan ve babasından râzı olsun- bu konuda şöyle demiştir: "Allah'a duâ ederken ellerini, omuzlarının hizâsına veya yakın bir yere kadar kaldırman, istiğfar ise, şehâdet parmağınla işâret etmendir. İbtihâl hâlinde (savaş veya büyük felâketlerde Allah'a yalvarıp yakarmak) ise, her iki elini de (omuzlarında) yukarıya kaldırmandır." (Ebu Dâvud; hadis no: 1489. Elbânî; Sahih-i Ebî Dâvud'da hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.)

Hanbelî âlim İbn-i Receb -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir: "Duâ sırasında ellerini nasıl kaldırdığına dâir Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den birçok şekil rivâyet edilmiştir.

Bu rivâyetlerden bazıları şunlardır: "Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- sadece şehâdet parmağıyla işâret ederdi."

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Cuma günü minberde de böyle yaptığı rivâyet edilmiştir.

Yine, devesine bindiği zaman da böyle yapmıştır.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- duâ ederken ellerinin dışı kıbleye, içi kendisine gelecek şekilde ellerini kaldırmış, avuçlarını da yüzüne yakın bir tutarak duâ etmiştir." ("Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem"; s: 126-127'den özetle)

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

[1] Bişr b. Mervân, Abdulmelik b. Mervân'ın kardeşidir. Kûfe vâlisi idi. Umâre de -Allah ondan râzı olsun- Kûfe'Ii olduğu için bu hâdisenin Kûfe câmiinde Cuma günü hutbe verirken vuku bulmuştur.